

GENEALOGISCH TIJDSCHRIFT NGV AFDELING BETUWE

AQUA VITAE

2016 Jaargang 18 nummer 2

Inhoudsopgave

3. Van de voorzitter
5. Het proces tegen Willem Hermense alias Stille Willem, een waardeloos persoon en schandaleuze vagebond. Deel 2. Dick G. van Maren
15. Genealogie en auteursrecht
16. Kwartierstaat van Nicolaas Petrus Joseph Marie Daalderop (1912-1987)
18. De metaalwarenfabriek Daalderop in Tiel
18. Unesco gaat in de liefde
20. Burgemeesters van Ooijen van Tiel
22. Uitje afdeling Betuwe op 26 augustus 2016
24. Als het niet online staat wordt het niet gevonden
26. Lezingenprogramma najaar 2016
27. Communicatie naar onze leden in het afgelopen halfjaar
29. Tien redenen om lid te zijn van de NGV
30. Oproep nieuwe webmaster
Oproep nieuwe artikelen
Nieuwe Redacteur Aqua Vitae
Bij de Voorplaat
31. Colofon

Het overnemen van artikelen zonder toestemming van de redactie is niet toegestaan. De inhoud van de artikelen is voor verantwoording van de auteur.

Inleveren van kopij vóór 1 augustus en 1 december. Afbeeldingen graag los erbij in een zo groot mogelijke resolutie (zoveel mogelijk pixels).

Losse tijdschriften € 2,50 per stuk (plus eventuele porto-kosten).

Deze uitgave is nu ook op uw computer en tablet te lezen. Als u (als lid) hiervoor belangstelling heeft dan kunt u, na inloggen op de website van de NGV naar de afdelingssite van de Betuwe gaan. Daar vind u in het linkermenu, op de achtste plaats van boven, het menu 'Afdelingsblad'.

Alle leden van onze afdeling kunnen het recente blad downloaden. Alle andere leden van de NGV kunnen de oudere exemplaren downloaden.

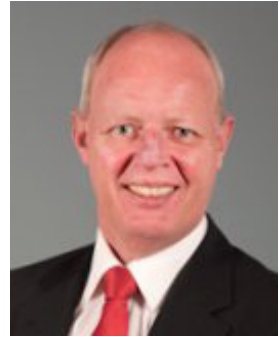
Het exemplaar bevat afbeeldingen in kleur, welke zijn uit te vergroten op uw computer en desgewenst af te drukken. Ook doorzoeken gaat simpel.

Van de voorzitter

Vanwege een hoogstaande zon ben ik voor het schrijven van dit stukje op een schaduwwijk plekje gaan zitten. De heersende warmte nodigt uit tot mijmeren. Daardoor is het voor mij nu een goed moment om vooruit en terug te kijken op ons verenigingsgebeuren. Maar laat ik beginnen met een persoonlijke ervaring.

Begin juli heb ik met een vriend een boek gepresenteerd.

De aanleiding was het 250-jarig bestaan van een boerderij waarop inmiddels een zesde generatie van mijn familie boert. Mijn betovergrootvader (1810-1891) was de eerste in de reeks. Het jubileum deed het idee opkomen om de geschiedenis van de boerderij en haar bewoners op papier te zetten. Op mijn aangeven is gekozen voor een bredere scope, namelijk voor een boek over de buurtgemeenschap waarvan de boerderij deel uitmaakt. De geschiedenis van de boerderij en haar bewoners (incl. voorouders en nazaten) kon daarin mooi worden verweven.

De gekozen opzet leidde tot veel enthousiasme binnen de buurtgemeenschap. Dit resulteerde in allerlei bijdragen in de vorm van foto's en verhaaltjes. Tegelijkertijd groeide de nieuwsgierigheid naar het eindresultaat. Het gevolg was, dat de totale oplage van 300 stuks al na 24 uur vrijwel weg was. Al met al een bijzondere ervaring, waarover ik u bij gelegenheid graag meer vertel (archiefwerk, pr, sponsoring, vormgeving, drukproces e.d.).

Inmiddels hebben we de voorjaarslezingen achter de rug. De opening werd verzorgd door de Vlaming Maarten Larmuseau over de ondersteuning die DNA-onderzoek kan bieden. Hij bleek een cadeautje in zijn achterzak te hebben. Het aanbod betrof een kosteloze deelname aan een project, waarbij wordt gekeken naar DNA-verschillen binnen families. Voor mij en enkele andere aanwezigen was het aanbod een mooie kans om het DNA-profiel van meerdere familietakken in beeld te krijgen. Een dezer dagen mogen de resultaten worden verwacht. Het lijkt me interessant om deze een keer op een afdelingsbijeenkomst met elkaar te bespreken. Terzijde zij nog opgemerkt, dat de terroristische aanslag op vliegveld Zaventem voor een vertraging van het onderzoek zorgde. Onverwachts diende allerlei ander DNA-onderzoek voorrang te krijgen.

Bijzonder leerzaam vond ik ook de lezing over WieWasWie. De vork blijkt anders in elkaar te steken dan ik dacht, met name doordat het CBG en de betrokken archiefdiensten verschillende posities en verantwoordelijkheden hebben. Een deel van de kritiek op de recente veranderingen bij het CBG is daardoor mijns inziens misplaatst. Het ter sprake brengen van het CBG brengt mij bij het Famillement dat het CBG en

het Utrechts Archief op 2 juni organiseerde. Ik behoorde tot de vele bezoekers. Mijn petje af voor die manifestatie. Het onderdeel dat mij het meest blijft heugen, is de lezing van de allesweter c.q. betweter Maarten van Rossum. Zoals te verwachten was hij zeer onderhoudend, maar had hij weinig waarderende woorden voor onze hobby over.

Binnen de NGV is ook veel gaande. Zo is een werkgroep bezig met de vraag in welke vorm nog behoefte bestaat aan een verenigingscentrum en wat het antwoord op deze vraag betekent voor het huidige centrum in Weesp. Op de Algemene Ledenvergadering van 23 april heeft de werkgroep haar eerste gedachten hierover geventileerd. In de ALV van dit najaar zal zij haar eindrapportage met concrete voorstellen aanbieden.

Tegelijkertijd wordt gewerkt aan een nieuwe website in combinatie met het verbeteren van de elektronische communicatiemogelijkheden binnen de vereniging. De website moet het belangrijkste visitekaartje van onze vereniging worden. Zodra de nieuwe website naar tevredenheid functioneert, zal de frequentie van Gens Nostra worden teruggebracht van 10 naar 6 nummers per jaar. De snel oplopende portokosten geven mede aanleiding hiertoe.

Verder is een nieuw systeem voor de contributie te verwachten. Daarbij zal sprake zijn van een basis (contributie) met eventueel een opslag voor gekozen extraatjes. Het is de bedoeling, dat het nieuwe systeem in het verenigingsjaar 2018 van kracht is.

Het Hoofdbestuur is dus druk doende de bakens te verzetten en zij doet dit met veel enthousiasme en in een gezonde wisselwerking met de Algemene Ledenvergadering. Dit verdient onze waardering.

Tot slot wil ik nog vermelden, dat de Algemene Ledenvergadering het erelidmaatschap heeft toegekend aan mevrouw Melanie Vulsma-Kappers. Velen van u zal haar naam bekend in de oren klinken. In de afgelopen 50 jaar heeft zij allerlei functies binnen de NGV vervuld.

Voor het komend najaar heeft het Bestuur wederom een aantal lezingen geprogrammeerd. Voorafgaand daaraan vindt op vrijdagmiddag 26 augustus een Buitendag plaats in het Elizabeth Weesmuseum in Culemborg. We vieren dan ook de verjaardag van onze afdeling, de eenendertigste inmiddels. Het Bestuur hoopt dat de Buitendag net zo in de smaak valt als die van vorig jaar in het Baron van Brakell Museum in Ommeren.

Tot slot wens ik u veel genoeg met uw hobby toe. Mocht u behoefte hebben aan een klankbord of ondersteuning, dan bent u daarvoor van harte welkom in ons maandelijks Genealogisch Café.

Peter van Boheemen

Een waardeloos persoon en schandaleuze vagebond

Het proces tegen Willem Hermense alias Stille Willem

Deel 2

In het vorige deel bleek dat Willem zich met Catrijn de laatste drie jaar in de omgeving van Beesd had opgehouden. Zij sliepen wel eens bij Gijsbert Evertsen in Acquoy en bij Jan Henrix in Gellicum. Meestal verbleven zij echter te Enspijk bij Cornelis Joosten, die aan de Linge woonde. Aan de criminele loopbaan van Willem kwam een einde toen hij met Catrijn in Enspijk door de ambtman opgepakt werd.

Het onderzoek

Het onderzoek naar de misdrijven van Stille Willem bestond uit het verhoren van Willem zelf en van Catrijn die beiden in Beesd gevangen zaten. In andere stukken van het Oud Rechterlijk Archief van Beesd werd wel gesproken van een gevangenenhuis

1. Een verdachte voor de schepenbank. (Bambergische Halsgerichtsordnung 1507)

en ook werd vermeld dat arrestanten opgesloten werden boven het gewelf van de toren van Beesd. De verhoren in verband met het onderzoek voordat de zaak aan de schepenbank van Beesd werd voorgelegd, werden gedaan door de richter en twee schepenen. Deze verhoren vonden plaats zonder dat er sprake was van foltering. Voor het verhoren van verdachten onder tortuur, was namelijk een uitspraak van de schepenbank vereist.

Bij het onderzoek werden ook verklaringen betrokken die elders waren afgelegd door gedetineerden. Op 12 oktober 1693 en op 5 november 1693 werd Hermke Jansen van Heusden gehoord, toen zij te Arnhem gedetineerd was. Zij was de voormalige bijzit van Live Quartsen. De kopieën van haar verklaringen waren ter beschikking gesteld aan de Beesdse schepenbank. Zij had onder andere verklaard dat zij Stille Willem kende en gaf zijn signalement op. Hij zou veel opgetrokken hebben met Tieleman de kousenbreier. Ook had zij destijds gezien dat Claar, de eerste bijzit van Willem, “de klep voor hem sloegh” toen hij bedelde en deed alsof hij melaats was.

Catrijn, de tweede bijzit van Willem, kende zij alleen van gezicht en wist verder niets van haar te vertellen. Het was haar ter ore gekomen dat Willem in de zomer van, waarschijnlijk 1693 betrokken geweest was bij een inbraak te Amerongen en Wijk bij Duurstede. Ook wist ze dat andere benedeleden, zoals de leider zelf en Live Quartsen en Andries Withaar, over Stille Willem geroddeld hadden. Zij vroegen zich af hoe het kwam dat Willem zo rijk werd. Ze wisten dat hij “soo een taefel vol coopmanschap had en een half beest slachtte, zodat hij veel meer dieverijen moest gepleecht hebben als te Amerongen en Ravenswaaij.”

Verder verklaarde Hermke Jansen dat zij nog steeds getrouwd was met Carel Hendricks. Haar man was omstreeks 1688 in Beesd opgepakt met een vrouw waarmee hij toen liep en beiden waren toen ingesloten. Haar man was veroordeeld tot geseeling en ook werd hij toen gebrandmerkt. Die vrouw had destijds uit de gevangenis weten te ontsnappen. Verder wist Hermke te melden dat de benedeleden het plan opgevat hadden om in de Betuwe te gaan inbreken, toen zij in “de Romer” bij Arnhem bij elkaar waren.

Op 1 en 10 november 1693 werden Willem en Catrijn door de richter en twee schepenen verhoord. Tijdens het eerste verhoor gaf Willem op de gestelde vragen nogal eens vage antwoorden of wist niet waar zijn ondervragers het over hadden. Hij verklaarde onder andere niet te weten hoe oud hij was. Ook verklaarde hij niet getrouwd te zijn. Hij was wel melaats geweest, maar gelukkig was hij vanzelf genezen. Ook op de vragen over de namen van de benedeleden, gaf hij ontwijkende antwoorden. Zo verklaarde hij over Laurens Tijssen, de kapitein, dat hij hem wel kende als een liedjeszanger, die met twee honden liep. Live Quartsen kende hij ook wel. Dat was een marskramer. Ook Jacob de Jode kende hij wel. Dat was een lange kerel met zwart haar, die altijd een grijze jas aan had en witte kousen droeg. Hij was vaak bij de boeren aan het werk. Op de vragen over andere benedeleden gaf hij ook dergelijke ontwijkende antwoorden. Catrijn had ook niet veel te verklaren. Ze vertelde dat zij een dochter was van de Keulse stuurman Wirick Crijnen en dat ze ongeveer twee

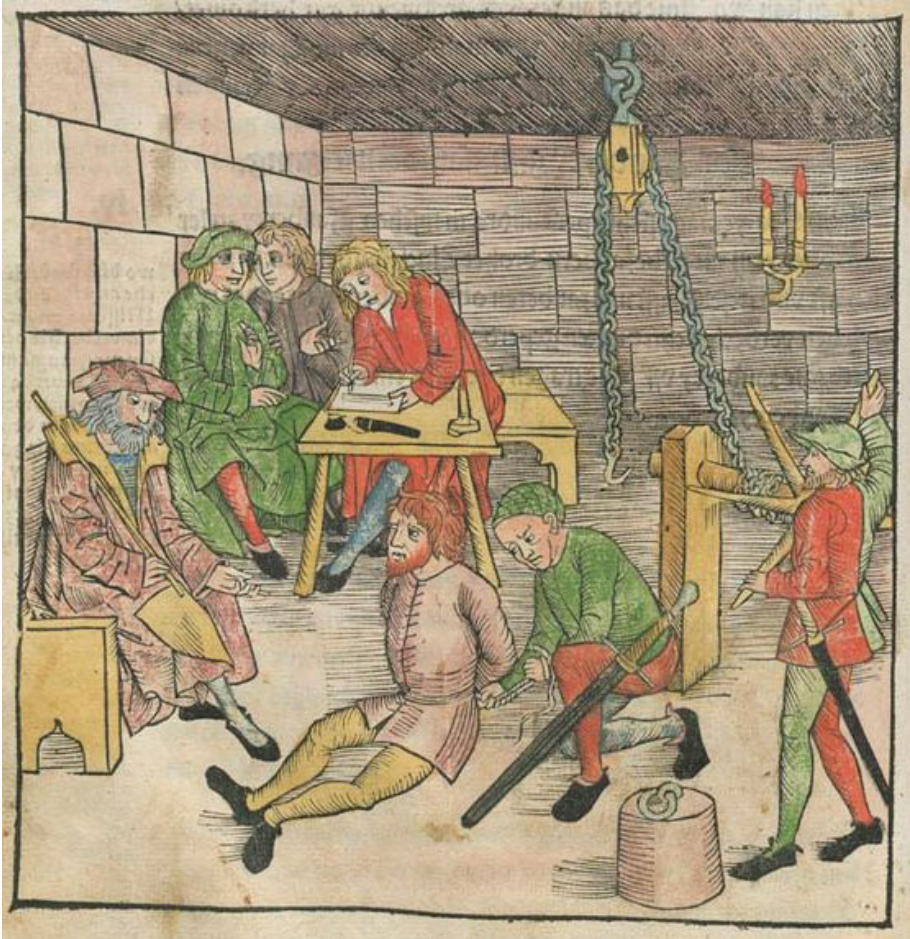
jaar tevoren met Willem naar Enspijk was gekomen. Zij hield zich daar bezig met het breien van kousen. Ze verklaarde nooit getrouwd te zijn geweest. Ze wist nog wel dat ze ongeveer twee jaar geleden met Willem in Wijk bij Duurstede was geweest. Het tweede verhoor werd afgenomen door de richter en de schepenen Jan Vosch en Rijn Gijsbertsen. Dit keer wist Willem meer te verklaren op de gestelde vragen. Dat gold ook voor Catrijn.

Desgevraagd verklaarde Willem dat hij Hermke Jansen kende. Hij had haar ongeveer vier jaar geleden in Buren of Asch gezien. Zij had bruin haar en zag er uit als een heiden. Ook vertelde hij iets meer over Laurens Tijssen. Hij liep nu met Claar, zijn eerste bijzit, en ze zouden zich in het land van Kleef ophouden. Hij ontkende echter dat hij met Laurens opgetrokken had. Hij gaf toe dat hij een "slagbeest" voor 14 gulden gekocht had van Jan Jacobsen Coorndijker in Enspijk. Tieleman de kousenbreier had hij nooit te Enspijk gezien, maar wel in Spijk. Dat was twee jaar geleden toen hij met zijn vrouw een glas bier dronk bij de Spijkse molen. Verder wist hij dat Tieleman zich veel ophield in het land van Gorinchem. Tieleman was een lange kerel met zwart krullend haar en had altijd een witte jas aan. Gewoonlijk had hij twee of drie vrouwen bij zich.

Het was Willem een raadsel hoe men er bij kwam dat hij betrokken was geweest bij een inbraak te Amerongen. Hij wist wel dat er was ingebroken bij heer De Cock, maar dat had hij gehoord van de vrouw van Willem de schoenlapper. Ook kende hij het huis, daar, was er wel eens voorbij gekomen, maar was er nooit binnen geweest. Ook verklaarde hij veel in Ravenswaaij geweest te zijn, maar daar nooit iets te hebben gestolen.

Ook Catrijn werd voor een tweede keer verhoord door de richter en dezelfde schepenen die Willem verhoord hadden. Haar werden ook vragen gesteld of zij diverse benedeleden kende. Zij kende wel verschillende personen waarnaar zij gevraagd werd maar niet allemaal. Zij verklaarde Hermke Jansen te kennen, de vrouw van Carel Hendricks. Zij werd zwarte Hermke genoemd en zij had haar in de Betuwe gezien. Ook kende zij Live Quartsen, die had ze op de Beusichemse markt gezien. Andries Withaar had ze in de zomer van 1692 of 1693, toen de pruimen rijp waren, aan de Diefdijk gezien. Ook kende ze de rijke bedelaar Hermen. Die bevond zich veelal op de Veluwe. Behalve het feit dat zij meedeelde dat zij Willem nog niet kende toen hij met Claar liep, ongeveer zes jaar geleden, kon zij verder niet veel meer verklaren.

Op 16 november 1693 werd Willem voor de derde keer verhoord. Deze keer door de richter en de schepenen Jan Vosch en Cornelis de Leeuw. Bij dit verhoor kon Willem zich nog meer herinneren dan bij het tweede verhoor. Hij wist toen te vertellen dat hij ongeveer zeven jaren geleden in Brussel "voor den paap" getrouwd was met Lijsbeth Marrebeek en dat hij haar verlaten had omdat ze problemen hadden met hun verschillende godsdiensten. Hij wist niet of zijn vrouw nog in leven was. Hij verklaarde dat hij, toen hij weer in de Noordelijke Nederlanden was, met Claar was gaan optrekken. Dat was ook ongeveer zeven jaren geleden. Claar had hem geholpen om er als een melaatse uit te zien en ze waren toen samen naar Haarlem gegaan waar

2. Verhoor onder tortuur. (Bambergische Halsgerichtsordnung 1507)

Willem zich liet schouwen voor melaatsheid. Hij kreeg toen een brief en een klepper. Hij had daarvoor vijftien stuivers betaald aan “de Heren die daerover zaten.”

Hij verklaarde dat ze vanuit Haarlem naar Leiden gegaan waren om te bedelen. Ook verklaarde hij ongeveer een jaar “met de klep” door de dorpen in Holland gelopen te hebben. In Loosdrecht hadden ze toen samen uit een schuurtje drie hemden gestolen. Claar had toen die hemden meegenomen en was weggelopen. Willem vertelde verder dat hij haar daarna nooit meer gezien had.

Met Catrijn had hij uit een schuurtje aan de Lekdijk bij Beusichem twee hoenders en twee kalkoenen gestolen. Die hadden ze opgegeten bij de weduwe Aertje, die in een klein huisje in Rijswijk in de Betuwe gewoond had, maar daarna naar Avezaath

verhuisd was. Willem verklaarde dat hij met Catrijn ook een keer naar Den Bosch was geweest. Zij waren naar Van Boxel in “de Koning van Engeland” geweest om naalden en spelden te kopen. Ook werden aan Willem vragen gesteld in verband met een inbraak bij Peter Hackert te Beesd in 1691. Willem verklaarde hier niets van te weten. In verband hiermee werd hem ook de vraag gesteld of hij toen niet aan de Lingedijk lag in de omgeving van het huis van Evert Pellen en dat Peter Hackert toen voorbij kwam lopen. Peter Hackert had nog tegen hem gezegd: “Hoe leg ie daer soo.” Hierop had Willem geantwoord: “Wat roert het jouw. Het kan wel wesen.” Verder had Willem ook tijdens dit verhoor niet veel nieuws meer te vertellen.

De eerste zittingsdag

Op 4 december 1693 hield Beesdse schepenenbank een “Extraordinaris regtdag.”

De aanwezige schepenen waren de Heer van Wolfsweerd, Jan van der Lingen, Jan Vosch, Jacob van Vulpen, Franck Aertsen, Rijn Gijsbertsen en Cornelis de Leeuw.

De zaak van de Hoog Ed. Welgeb. Heer Carel Pieck, Heere van Brakel, ambtman en richter, contra Willem Hermense alias Stille Willem, gedetineerde en betichte, werd behandeld. De richter las zijn eis tegen de verdachte voor en deze werd ook aan de schepenen overhandigd.

Gezien de bekentenissen van de verdachte van 10 en 16 november 1693 betreffende de door hem gepleegde diefstallen en zijn gefingeerde melaatsheid en verder gelet op de verklaringen van Hermke Jansen van 12 oktober en 5 november 1693 besloten de schepenen dat de verdachte “sal werden gebracht ter torture.” Het verhoor onder tortuur diende zo spoedig mogelijk plaats te vinden en de richter zou daarvoor de nodige maatregelen te treffen.

Het verhoor onder tortuur

Op 16 december 1693 volgde het “nadere examen gedaen int tortureren.” Hiertoe was Willem door de scherprechter opgehaald en voor de richter en twee schepenen gebracht met gewichten aan de voeten en scheenschroeven op de benen.

Op zijn verzoek werd Willem verlost van de gewichten en de scheenschroeven en legde hierna meteen een bekennende verklaring af.

Bij een tweede verhoor later op de dag zonder martelwerktuigen volhardde de verdachte bij zijn eerder op die dag afgelegde verklaring.

Willem verklaarde aanwezig te zijn geweest bij een inbraak in de Ravenwaaijse Steeg bij Arijen de Kock. Hij was daartoe “gecommandeert” door Laurens Tijssen de kapitein. Laurens had hem er over aangesproken toen Willem met zijn koopwaren op de Maurikse markt was. Bij de inbraak waren behalve Willem nog elf andere bendeleden betrokken. Willem had op de uitkijk gestaan en had hiervoor een rijksdaalder van Laurens gekregen. Een dag voor de inbraak te Amerongen werden Willem en Tieleman de kousenbreier bij het Beusichemse veer aangesproken door Simon de schout bij nacht. Hij

3. Twee tot de doodstraf veroordeelden. Op de achtergrond een veroordeelde op het rad. (Bambergische Halsgerichtsordnung 1507)

vertelde dat de dag daarna een inbraak op het programma stond in Amerongen bij burgemeester De Cock. Bij deze inbraak waren behalve Willem nog veertien andere benedeleden betrokken. Hendrick de Goddeloze dominee had bij de inbraak ook nog geschoten. Ook nu verklaarde Willem dat hij op de uitkijk gestaan had en hij had hiervoor van zijn makkers 9 stuivers gekregen. Na de inbraak ging Willem naar huis en de andere benedeleden vertrokken "over den Bergh."

De volgende inbraak die Willem bekende was bij een huis aan het Wijkse veer in Wijk bij Duurstede. Dit keer waren ze met veertien man. Bij deze inbraak verklaarde Willem dat hij een actievere rol had gehad. Samen met enkele andere benedeleden had Willem met een balk de deur open geramd. De bewoners, de man en zijn vrouw

en ook de knecht en de meid, werden in de kelder van het huis opgesloten. Bij deze inbraak hadden de bendeleden hun gezichten zwart gemaakt met houtskool. De dag voor deze inbraak hadden ze overleg gehad in Rijswijk. Vóór de inbraak waren toen overgevoerd naar Wijk bij Duurstede en daarna gingen ze weer terug. Laurens de kapitein had toen het gestolen geld en de goederen meegenomen en Willem kreeg slecht twee of drie ducats voor zijn aandeel.

De vierde inbraak die Willem bij deze verhoren bekende was een inbraak bij een huis in “de Romer” in de buurt van Arnhem. Bij deze inbraak waren dezelfde bendeleden betrokken die ook bij de inbraak te Wijk bij Duurstede aanwezig waren geweest. Ook nu weer hadden ze hun gezichten zwart gemaakt. De modus operandi was ook hetzelfde. Ook nu weer werd de deur van het huis met een balk open gestoten. Willem verklaarde dat hij dit keer op de uitkijk gestaan had voor de deur van het huis. Van Laurens de kapitein had hij een geladen pistool gekregen met de opdracht iedereen neer te schieten die in de buurt kwam. Willem verklaarde dat hij dat zeker gedaan zou hebben “hoewel ongeern.”

Verder verklaarde Willem nog over andere bendeleden die nog meer inbraken gepleegd hadden waar hijzelf niet bij geweest was. Over zijn bendeleider verklaarde Willem dat die een huis gekocht had in Emmerik en dat hij naast Willems voormalige bijzit Claar nog een bijzit had. Deze “vrouwluijden” waren erbij geweest toen Laurens de kapitein in het “Neerdensebosch” een doorreizende vrouw had doodgeschoten. Ook werd Willem nog ondervraagd over inbraken die in de omgeving van Beesd waren gepleegd, maar hierover kon hij weinig verklaren.

De tweede zittingsdag en het vonnis

Op 23 december 1693 houdt de Beesdse schepenbank weer een zittingsdag. Alle schepenen waren aanwezig. De richter overlegde zijn “tigte” en ging nader in op zijn eis in de zaak tegen de verdachte. De richter moest echter aan de schepenen mededelen dat Catrijn, de bijzit van de verdachte, niet terecht kon staan. Zij was uitgebrouwen uit de gevangenis en was gevlucht.

In zijn requisitoir ging de richter nader in op de door verdachte gepleegde misdrijven. De richter stelde vast dat Stille Willem, alhoewel hij getrouwd was, zowel met Claar als met Catrijn in concubinaatschap geleefd had en met hen dus overspel gepleegd had, omdat hij met hen “geconverseert” had als was hij met hen getrouwd, hetgeen verboden was bij “Goddelijcke communicqué ende wereltlijcke rechten ende rigoreusselijck straffbaer was.”

Door zich voor te doen als een melaatse en met de klepper te gaan lopen en te bedelen was hij ook strafbaar. Omdat dit een “schandaleuse off gruwelijcke daet ende valsitijt is” diende Stille Willem alleen al daarvoor met de dood te worden gestraft. Verder haalde de richter de door de verdachte gepleegde diefstallen en de inbraken,

dan wel de medeplichtigheid aan de inbraken aan, in het bijzonder de inbraken die hij bekend had op de dag van het verhoor onder tortuur.

De richter stelde vast dat Stille Willem lid was van een bende van “fameuse dive ende rovers” die meerdere inbraken hadden gepleegd “door schieten ende quetsen der inwoonderen” en die deze feiten bovendien gepleegd hadden met zwart gemaakte gezichten en zodoende de slachtoffers op een gruwelijke manier hadden belast.

Gelet op de strenge placaten van de diverse provincies verdienden dergelijke delinquenten te worden geradbraakt dan wel gewurgd te worden. De richter stelde bovendien vast dat deze verdachte “is een vilis persona van een schandaleus vagabundich ende ontuchtich leven.” De richter vraagt de verdachte te veroordelen tot de doodstraf door middel van het koord en tot betaling van de kosten van de strafprocedure.

Gezien het feit dat het verhoor onder tortuur plaats vond in het bijzijn van de richter en twee schepenen voelden de overige schepenen zich bezwaard om in een dergelijke gewichtige zaak uitspraak te doen zonder dat alle Beesdse schepenen de bekentenissen van de verdachte persoonlijk hadden kunnen horen. Zij wilden dat de verdachte voor hen geleid werd, dan wel dat zij allen toegang kregen tot de verdachte. De richter stemde hierin toe maar achtte zich niet aansprakelijk voor de eventuele schade of kosten die dit met zich mee kon brengen. Hierop werd de verdachte voor het volledige schepencollege geleid en bekende dezelfde feiten zoals hij bij het verhoor onder tortuur had gedaan.

Op dezelfde dag, gelet op het ten laste gelegde en de bekentenissen van de verdachte en verder alle omstandigheden waarop te letten viel, kwamen de schepenen met hun uitspraak. Hun vonnis was dat “den gemelten Willem Hermense te werden gebracht ter plaetse daer men gewoon is alhier justitie te doen en aldaar op een rad geleijd sijnde sijne regterhand afgehouden te werden en vorders met de koorde aen sijnen hals geworpt sijnde dat de doot navolgt. Sijne afgehouwe hand op een pin boven het rad gelaten sal werden, andere ten afschouwelijcken exempel.” Ook wordt Willem nog veroordeeld tot betaling van de proceskosten.

Nog nader onderzoek

In de periode tussen het vonnis en de executie vonden er nog onderzoeken plaats waarbij Stille Willem betrokken werd. Op 27 december 1693 stuurde de ambtman een brief naar de magistraat van Arnhem. Dat was een antwoord op het verzoek uit Arnhem om Willem te horen of hij Matthijs Frederick Webburg alias Frederick de schoorsteenveger kende. Hierover was Willem ondervraagd, maar hij kon niets ter zake dienende verklaren.

Op 28 december 1693 stuurde de ambtman een brief naar de schout, burgemeesters en schepenen van Wijk bij Duurstede. Dit was een antwoord op een brief van 27

december 1693 uit Wijk bij Duurstede met het verzoek om Willem te verhoren over Sibrant Hendricksen van Arnhem die daar gedetineerd was. Hij werd er van verdacht deel uitgemaakt te hebben van dezelfde bende waarvan Willem lid was geweest. Hierover werd Willem op 28 december 1693 door de richter en schepenen verhoord.

Hij verklaarde Sibrant te kennen als een oude man met grijs haar die doorgaans een witte rugzak droeg en een stok in de hand had en dat Sibrant ook aanwezig geweest was bij de inbraken in Amerongen en Wijk bij Duurstede.

Willem deelde nog mee dat hij deze verklaring naar waarheid had afgelegd als stond hij "voor de oogen Gods en de doot daerop te sullen sterven."

Nog dezelfde dag werd Sibrant Hendricksen van Arnhem van Wijk bij Duurstede overgebracht naar Beesd. Dezelfde avond werden Sibrant en Willem met elkaar geconfronteerd en verhoord. Sibrant ontkende daarbij alle beschuldigingen.

Op 3 januari 1694 werden zij weer met elkaar geconfronteerd en te Beesd verhoord door de richter en schepenen.

Sibrant werd onder andere weer ondervraagd over de inbraken. Willem verklaarde dat Sibrant ook op de uitkijk had gestaan bij de inbraak te Amerongen bij burgemeester De Cock. Willem verklaarde ook dat Sibrant gezegd had dat hij bij burgemeester De Cock zakken met geld en veel zilverwerk gezien had. Sibrant verklaarde van die inbraak echter niets te weten. Ook over de inbraak te Wijk bij Duurstede wilde Sibrant niets zeggen. De voormalige bendeleden waren niet vriendelijk meer voor elkaar. Sibrant zei tijdens het verhoor dat Willem hem beloog als een schelm, waarop Willem antwoordde dat hij zelf loog als een oude schelm. Kennelijk was Sibrant nogal zenuwachtig want tijdens het verhoor over de inbraken werd hij "seer benauwt dat hij zijn water liet lopen."

Dit verhoor bracht verder geen nieuwe feiten aan het licht. Verder werd Willem niet meer verhoord.

Op 20 januari 1694 werd Stille Willem in Beesd geëxecuteerd op de daarvoor gebruikelijke plaats.

Ten slotte

Zelfs na zijn terechtstelling bleek dat Stille Willem nog in verband gebracht was met een gewelddadige inbraak. Op 21 december 1706 stuurden de schout en burgemeesters van Utrecht een brief naar Beesd. Zij deelden mee dat in Utrecht Hendrick Aertse, de Goddeloze dominee, gevangen zat. Hij had onder andere verklaard dat hij ongeveer zes jaar eerder aanwezig geweest was bij een "grootte dieverij" bij een boerderij in de Mariënweerd te Beesd door een bende van zestien personen. Daar zou ook ene Witharigen bij zijn geweest. De aanwezigen werden toen aan handen en voeten vastgebonden en de boer werd dood geschoten.

Naar aanleiding van het bericht uit Utrecht antwoordde de ambtman dat er geen

Op vrijdag nacht ten tijden vieren is onsen mede sezeppen Adriaen
Van vulpen woonende op de sluijs tot Marijeweerd
door woedenaerd die dieren in syn drijfs op wallen doot
gefebooten, in syn gelt 3 lymact bestolen,

Op dine dach den 1^{en} in dy 1694 is in syn plaeffe tot sezeppen
vercoeken pet de segeffe vofers.

4. De mededeling van de dood van schepen Adriaen van Vulpen in het Gerichtssignaat van Beesd.

nadere informatie was betreffende de Goddeloze dominee. Wel was bekend dat de zogenaamde Witharigen in Arnhem geëxecuteerd was. Voor wat betreft de inbraak bij boerderij "De Sluijs" in de Marijeweerd werd bericht dat die inbraak ongeveer twaalf jaar daarvoor gepleegd was. De Witharigen had destijds verklaard dat Stille Willem daar ook bij aanwezig geweest was. De inbraak werd echter gepleegd op 27 april 1694 en Stille Willem was ter dood gebracht op 20 januari 1694, zodat hij onmogelijk bij deze inbraak geweest kon zijn. Alhoewel Stille Willem een crimineel leven geleid had en hiervoor had moeten boeten bleek dat er in ieder geval één beschuldiging niet terecht was geweest.

Dick G. van Maren

Bronnen

Regionaal Archief Rivierenland.

1. *Criminele procesdossiers Beesd.*
2. *De ambtman contra Willem Hermense alias Stille Willem.* Toeg. nr. 2110, inv. nr. 3.
3. *Gerichtssignaat Beesd 1690-1696.* Toeg. nr. 2110, inv. nr. 36.
4. *Ambtsbestuur van Beesd en Rhenoy, administratief archief.*
5. *Lijst van persoonsbeschrijvingen van de zogenaamde Muscovieten.* Toeg. nr. 2118, inv. nr. 9.
6. *Stukken betreffende de jacht op vijf "heidens" te Beesd.* Toeg. nr. 2118, inv. nr. 13. Collectie Cox.
7. *Register houdende afschriften van landbrieven, privileges en handvesten van Zaltbommel, Tieler- en Bommelerwaarden, Beesd en Rhenoy (vanaf 1316) en van allerlei andere steden en streken en verschillende stukken over water- dijk- en leenrecht, samengesteld in 1619 door A. de Raedt, "Iudimagister in Hellou."* Toeg. nr. 3060, inv. nr. 11.

Genealogie en auteursrecht

Een onderzoeker verpakt zijn werk over zijn familie in een boek en vindt later de stamboom uit dit boek terug op het internet. Hij daagt die internetter voor de rechtbank en klaagt hem aan voor schending van het auteursrecht en databankrecht. De rechtbank vonnist negatief op zijn klacht.

Het vonnis luidt dat een stamboom een opsomming is van vaststaande gegevens, waarin geen creatieve keuzes worden gemaakt. Ook het trekken van conclusies uit de beschikbare gegevens wordt niet gezien als creatieve arbeid. Het auteursrecht is daarmee niet van toepassing verklaard. De inbreuk op het databankrecht wordt als onvoldoende onderbouwd beschouwd en ook afgewezen. Volgens Engelfriet is dit recht mogelijk (maar er is eerst een positief vonnis nodig) een bescherming van de noeste arbeid om tot een beschermd stamboom te komen.

Het verzamelen, verbinden en verrijken van een collectie gegevens in een doorzoekbaar systeem is immers haast de definitie van een databank maken. En een databank is beschermd als je voor deze handelingen een substantiële investering in tijd, moeite of geld hebt gedaan.

Simpeler ligt het bij foto's, een gemaakte foto is altijd creatief werk en dus beschermd door het auteursrecht. Dat betekent dat deze in beginsel tot en met het 70e jaar na overlijden van de vervaardiger auteursrechtelijk zijn. Wilt u ze gebruiken dan hebben de erfgenamen of de maker zelf recht op een vergoeding. En die kan pittig zijn. De Amerikaanse firma Getty Images heeft rechten op 80 miljoen fotos en tienduizenden uren video materiaal. Zij hebben scanning software wat het internet afzoekt naar hun afbeeldingen, of stukken eruit. Ze sturen, als ze wat vinden wat niet bij hen bekend is, een rekening van 600 tot 1800 dollar voor soms een afbeelding ter grootte van een postzegel.

Bij foto's kan ook nog het portretrecht een rol spelen. Dat verloopt na het tiende jaar na overlijden van de afgebeelde persoon. Maar dat geldt wel voor alle personen op de foto. Bij een gezinsfoto met een baby erop, kan ook dat nog wel even duren dus.

Jan Middelkoop.

Bronnen

1. Arnoud Engelfriet: <http://blog.iusmentis.com/2014/04/10> en <https://ictrecht.nl/auteursrecht/mijn-opa-hoort-niet-op-internet/>
2. Boek9.nl vonnis Rb Zeeland/WNB mbt overname stamboomgegevens.
3. <https://www.boek9.nl/items/iept20131106-rb-zeeland-west-brabant-stamboom>
4. <http://www.geneaknowhow.net/faq/onderzoek/auteursrecht.htm>
5. Bob Coret: <http://www.geneaknowhow.net/faq/onderzoek/auteursrecht.htm>
6. <http://blog.coret.org/2016/03/let-op-met-gebruik-van-andermans-werk.html>
7. Getty: <http://webulous.net/een-claim-van-getty-images-ontvangen/>

Jan Daalderop ³²	Johann Pickers ³⁴	Jacobus Sars ³⁶	Johannes van der Anker ³⁸	Adrianus van de Geijn ⁴⁰	Petri van Bellecom ⁴²	Willem Jansen ⁴⁴	Arnoldus van Erning ⁴⁶
Catharina van Beek ³³	Hendrina Verwijen ³⁵	Cristina Brouwer (v Rosmalen) ³⁷	Maria Putterse ³⁹	Joanna van der Eijk ⁴¹	Hendrina van Eewick ⁴³	Adriana Akkermans ⁴⁵	Alijda Maria van Hussen ⁴⁷
Nicolaas Joannes Daalderop ¹⁶	Maria Pikers ¹⁷	Jakobus Sars herbergier ¹⁸	Wilhelmina Maria van den Anker ¹⁹	Johannes Egidius van de Geijn landbouwer ²⁰	Elizabeth van Bellecom ²¹	Jan Jansen landbouwer ²²	Helena van Erning landbouwster ²³
~ Amsterdam 8-3-1800 † Nijmegen 9-2-1881	~ Calcar (D) 21-9-1805 † Nijmegen 12-1-1886	~ Driel 5-3-1792 † Driel 31-3-1863	~ Buren 24-1-1788 † Driel 24-3-1839	~ Varik 28-9-1801 † Varik 28-1-1864	~ Varik 25-1-1797 † Varik 18-10-1877	~ Varik 3-6-1792 † Varik 19-10-1830	~ Varik 6-5-1797 † Varik 9-12-1864
x Groesbeek 30-4-1830		x Buren 24-5-1818		x Varik 6-6-1826		x Varik 31-12-1816	
Johannes Nicolaas Daalderop ⁸ koperslager en metaal- warenfabrikant ~ Nijmegen 30-1-1831 † Tiel 23-9-1901		Wilhelmina Jacoba Sars ⁹ ~ Kerkdriel 9-8-1829 † Tiel 26-5-1884		Wilhelmus van de Geijn ¹⁰ landbouwer 1855 ~ Varik 26-3-1827 † Tiel 18-6-1886		Maria Jansen ¹¹ ~ Varik 18-2-1827 † Varik 12-3-1881	
x Driel 8-8-1855				x Varik 5-9-1855			
Nicolaas Johannes Daalderop ³ koperslager ~ Veghel 11-1-1857 † Hilversum 17-1-1913				Johanna van de Geijn ⁴ ~ Varik 30-4-1857 † Tiel 8-3-1894			
x Varik 13-10-1881 [2e Muiden 18-2-1895]							
Johannes Nicolaas Joseph Daalderop ² metaalwarenfabrikant * Tiel 15-3-1883 † Tiel 12-11-1961							
x Tiel							
Nicolaas Petrus Joseph Marie Daalderop ¹ econ.dr.s directeur * Tiel 30-3-1912 † Heeselt 1987							

48	50	52	54	56 Matthijs Martens	58 Simon Thijssen	60 Wilhelmus van den Heuvel	62 Marianus Derks
49	51	53	55	57 Johanna Kuijpers	59 Gertruida van Boekholt	61 Anthonia Verstraaten	63 Johanna Margaretha Lamers
24	25	26	27	28 Gerardus Martens koopman ~ Boxmeer 7-3-1753 † Boxmeer 16-3-1826	29 Maria Anna Thijssen ~ Grave 2-2-1774 † Boxmeer 30-8-1850	30 Petrus van den Heuvel winkelier en bakker ~ Mill 8-10-1781 † Boxmeer 20-2-1853	31 Hendrika Derks ~ Boxmeer 18-12-1785 † Boxmeer 6-12-1829
				x Grave 24-1-1796		x Boxmeer 4-8-1805	
12 Johann Heinrich Athmer koopman * †		13 Helena Maria Menken * †		14 Petrus Antonius Martens koperslager * Boxmeer 28-10-1803 † Boxmeer 28-2-1884		15 Johanna Antonetta van den Heuvel * Boxmeer 27-3-1815 † Boxmeer 24-6-1885	
				x Boxmeer 12-9-1836			
5 Johann Heinrich Athmer koopman * Schwagstorf (D) 19-2-1835 † Tiel 2-1-1890				6 Petronella Geertruida Martens * Boxmeer 10-3-1855 † Tiel 12-2-1915			
x Boxmeer 1-8-1882							
3 Francisca Hendrika Maria Athmer ~ Tiel 9-4-1885 † Tiel 18-9-1970							
29-9-1908							
x Tilburg 21-6-1937 Agnes Bernadina Ignatia Maria van Spaendonck, ~ Tilburg 13-7-1912 dochter van Gerardus Cornelis Josephus Maria van Spaendonck en Leonie Maria Hortensia Janssens							

Kwartierstaat Daalderop

Een groep enthousiaste kwartierstaatmakers hebben het voornemen de “Betuwse” kwartierstaten te maken, bundelen en eventueel te publiceren. Op de vorige pagina is een voorbeeld te vinden. Indien er leden zijn die belangstelling hebben hieraan mee te weken, kunnen zij contact op nemen met Ron Walles.

E-mail: Ron@Walles.net.

De groep komt maandelijks bij elkaar tijdens het genealogisch café. Ook u bent dan van harte welkom.

Werkgroep kwartierstaten van de afd. Betuwe NGV

--oOo--

De metaalwarenfabriek Daalderop in Tiel

Naast het fruitbaasje van Tiel (Flipje) was er ook nog een tin-industrie die Tiel op de kaart heeft gezet. Eén van de hoofdspelers was de firma Daalderop, genoemd naar de oprichter en grondlegger J.N. Daalderop. Deze familie is bijna honderd jaar in de leiding van de firma gebleven tot de jaren zeventig van de twintigste eeuw.

De producten waren huishoudelijke artikelen, zoals schalen en potten, maar ook verlichting. Die elektrische kant werd de volgende productgroep, die bijvoorbeeld ook koffiemachines voortbracht en eindigde tenslotte met boilers.

Daalderop was behoorlijk succesvol, exporteerde het nodige en groeide uit tot een grote werkgever in Tiel. Voor de oorlog was er bijna 1000 man aan het werk. Dat waren er in de jaren tachtig nog geen honderd en toen was het tijd om het terrein, waar nu de Kranshof is gebouwd te verlaten. Op industrieterrein Medel heeft men zich gespecialiseerd in warmwater apparatuur. Maar om te overleven is men in 2009 een samenwerking aangegaan met Itho in Schiedam.

--oOo--

Unesco gaat in de liefde

Sinds september vorig jaar is de Liefdeskoek (ook wel kermiskoek genoemd) opgenomen in de lijst (nr.77) van Immaterieel Cultureel Erfgoed van Nederland. Deze lijst is opgesteld omdat Nederland in 2012 het UNESCO verdrag ter Bescherming van het Immaterieel Cultureel Erfgoed heeft geratificeerd.

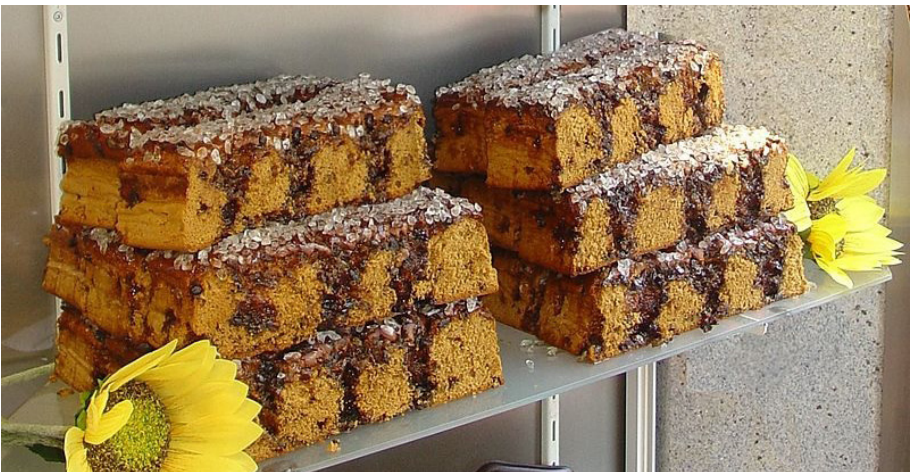
De koek wordt al sinds 1840 gebakken in de bakkerij aan de Westluidensestraat in Tiel. In die tijd kocht een jongen de koek op de kermis voor een meisje op wie hij een oogje had. De koek nam zij mee naar huis. De volgende zondag kwam de jonge

aanbidder op bezoek bij de familie. Kreeg hij het kapje, dan kon hij het als vrijer wel vergeten. Kreeg de jongeman het lekkere middenstuk, dan konden de onderhandelingen tussen de vaders over de uitzet van de bruid (hoeveel koeien brengt ze mee?) en de positie in de nieuwe familie beginnen.

De koek was dan ook alleen verkrijgbaar rond de Tielse najaarskermis en wordt gebakken met Betuwse honing en versgemalen roggemeel. De koek is al eeuwen oud en wordt beschreven in het boek *De Volksvermaken* van Jan ter Gouw uit 1871.

In 1904 heette de bakkerij nog *De Volharding*. De familie Van Ooijen, werd in 1962 de eigenaar, maar bakt de koek nog volgens het oude – geheime – recept.

De huidige bakker is Gerard van Ooijen en hieronder volgt een compacte stamreeks.

1. Gerard(us) van Ooijen, *1961 Tiel, van beroep bakker
2. Gerardus van Ooijen, *1926 Ophemert
3. Jacob van Ooijen, *1897 Zeist, †1964 Ophemert, van beroep bakker
4. Cornelis van Ooijen, *1853 De Bilt, van beroep landbouwer
5. Cornelis van Ooijen, *ca.1807, †1856 De Bilt, van beroep veehandelaar
6. Evert Janse van Ooijen, ~1759 Renswoude, van beroep landbouwer
7. Jan Everts van Ooijen, ~1733 Rijswijk Gld., †<1761
8. Evert Jansz van Ooijen, ~1708 Rijswijk Gld., ook wel Van Ojen.
9. Jan van Ojen, ~1678 Rijswijk Gld.
10. Evert Janse van Ojen, ~1656 Rijswijk Gld.
11. Evert van Ojen, *1610-1615, Rijswijk Gld.
12. Johannes Jan van Ojen, *1570

Omdat de bakkerij in 2015 inmiddels 175 jaar bestond is in dat jaar ook nog het predikaat Hofleverancier verleend.

Jan Middelkoop

--oOo--

Burgemeesters van Ooijen in Tiel

Een oud gezegde luidt: Alles komt in drieën. Toen de bakker van Ooijen in Tiel in 2015 zowel hofleverancier, als maker van de kermiskoek, die op de lijst van het Immaterieel Cultureel Erfgoed werd vermeld, werd hij ook nog ondernemer van het jaar van de gemeente Tiel. Voor de eerste twee onderdelen was enige historische reflectie vereist. Vandaar die stamreeks. Maar naar zijn gevoel waren er ook nog naamgenoten burgemeester van Tiel geweest. Klopte dat en was dat dan ook familie?

Burgemeesters

Het bleken zelfs meerdere burgemeesters te zijn die de naam Van Ooijen droegen.

- I. De oudst bekende is Dirk van Oijen, *1440 Utrecht, †1520 en Heer van Brakel. Hij was getrouwd met Maria van Lawick, *1440 Utrecht, †1500.
Van hen zijn deze kinderen bekend: Lucas, Hendrik, Jan en Cornelia. Cornelia trouwde met Jan Vijgh (ook al zo'n bekende naam in Tiel) en Hendrik werd de volgende burgemeester van Tiel.
- II. Hendrik van Oijen, *1463, †1525 was niet alleen burgemeester van Tiel, hij was ook gecommitteerde ter Staten van Gelre. Hij trouwde tweemaal, eerst met Alida van Maurik en later met Cornelia van Eck (in 1494 in Tiel). Daarna duurt het een

paar generaties voor er weer een Van Oijen burgemeester wordt (althans voor zover bekend). Hendrik en Cornelia krijgen een zoon Herbert, *1494, †1503.

- III. Herbert trouwt Anna van Benthem in 1517 en zij krijgen o.a. een zoon Willem in 1529 in Tiel. Willem trouwt in 1555 Odilia van Steenhuijzen in Tiel (den huise Varick). Uit hun huwelijk zijn vier kinderen bekend. Nr. 2 is Dirk.
- IV. Dirk van Oijen, geb. tussen 1550 en 1554 in Tiel en overl. 1625. Hij was burgemeester van Tiel en trouwde Judith van Suermonth in 1578 in Tiel. Uit hun huwelijk zijn vier kinderen bekend: Herbert, Gijsbert en Herman, geboren tussen 1580 en 1584.
- Va. Gijsbert, geb. 1582 in Tiel en overleden 1650 was schepen en burgemeester van Tiel in de periode 1622-1628.
- Vb. De eerste zoon Herbert, geb. 1580 in Tiel en overl. 1622, was schepen en burgemeester van Tiel. Hij trouwde Mechteld Gerrards in 1598 in Tiel en in 1614 in Tiel Cornelia van Cloon.
Herbert had zowel bij Mechteld als bij Cornelia kinderen. De eerste zoon bij Mechteld was Hendrik Herbrensz van Oijen geboren in 1600.
- Vla. Hendrik Herbrensz van Ooijen, geb. 1600 te Tiel en overl. 2-11-1654 trouwde tweemaal. Eerst met Theodora Albertsdr van Leeuwen (1-6-1625 in Tiel) en later met Mechteld van Rijswyk (9-5-1632 in Nijmegen). Tijdens zijn leven was hij burgemeester, hoofdofficier, commissaris van de monstering en richter in Tiel.
- Vlb. Zijn jongere broer Willem, ook een zoon van Mechteld Gerrads, geb. 1600 in Tiel en overleden voor 1669, werd burgemeester. Alleen niet in Tiel, maar in naburig Zantwijk. Willem trouwde met Geertruida van Estveld in 1625 in Tiel. Hun dochter Agneta van Oijen (1643-1716) trouwde Gerard Schull, die het bracht tot schepen, raad, burgemeester en rigter van Tiel en Zantwijk, gedeputeerde ter Staten-Generaal en ordinaris. Tevens gedeputeerde van het kwartier van Nijmegen.

Daarna gaan de zonen vooral richting zee, als kapitein, al dan niet in lands dienst. Ze wonen vooral in en rond Nijmegen.

Pas vier generaties verder is een achterkleinkind Willem Gerrit van Oijen, geboren 16-5-1734 in Grave en gedoopt in Wijchen, in 1793 burgemeester van Tiel. Hij is in 1765 in Amsterdam getrouwd met Susanna Christina Vorsterman. Ook hun kinderen en kleinkinderen zijn militairen te land en ter zee.

In die zelfde generatie is er een militair (kolonel) die in 1795 burgemeester van Tiel wordt. Het is Willem Adriaan van Oijen. Hij is geboren en overleden in Tiel (1742 en 1795), lang duurde die burgemeestersfunctie dus niet. Daarvoor was hij kapitein van de admiraliteit op de Maas en lid van het College van algemeen welzijn en politie en financiën te Arnhem. Hij trouwde in Utrecht in 1769 met Theodora Jacoba van Bergh Eijk. Verdere generaties zijn vooral militair en komen in het hele land voor.

Samenvatting

Deze familie van Oijen leverde dus zeven burgemeesters van Tiel over een periode van drie eeuwen. Dat was ruim meer dan de cultureel onderscheiden hofleverancier bakker Van Ooijen had durven dromen. Alleen jammer voor hem dat bovenvermelde tak geen enkel koppelpunt toont met zijn Rijswijkse tak. Anderzijds blijft een link mogelijk. Tenslotte zijn er in de zestiende eeuw - verder gaat de stamreeks van bakker van Ooijen niet - huwelijken met dames uit de dorpen ten noorden van Tiel en er kunnen altijd zonen naar de hofsteden van moederskant zijn vertrokken.

Jan Middelkoop

--oOo--

Uitje afdeling Betuwe op 26 augustus 2016

Bij stralend weer kwamen ongeveer dertig mensen bij elkaar in het Elisabeth Weeshuis Museum in Culemborg. Het was een prettig samenzijn wat tegelijkertijd veel informatie opleverde. Eerst gezellig wat drinken met overheerlijk gebak. Daarna een interessante lezing over de heren en graven van Culemborg. Zij hadden

zeer veel bezittingen en huwden met andere aanzienlijke geslachten, zodat hun bezittingen flink vermeerderd werden. Ook werd een kijkje genomen bij de restanten van het stadspaleis, overgebleven als deel van de stadsmuur.

Weer een (korte) pauze met wat plaatselijke dranken, die heerlijk koel waren!

Toen kregen we een rondleiding door het weeshuis. Het was een van de eerste weeshuizen van ons land en gesticht met het geld dat Elisabeth van Culemborg had nagelaten voor de armen. De beheerders van haar vermogen hebben veel moeite gedaan om een goed en nuttig weeshuis te ontwikkelen.

In het museum was een deel van de inrichting van het weeshuis nagebouwd, zodat we een goede indruk kregen hoe het daar al die eeuwen is toegegaan.

Met z'n allen hebben we genoten van deze middag! Het werd afgesloten met nogmaals een drankje. Hulde aan de organisatoren!

Hans Thien

Als het niet online staat wordt het niet gevonden

Uw onderzoek loopt nu al zo'n 5 of 10 of misschien al 20 jaar. U heeft de beschikbare, doorzoekbare bronnen zien veranderen van ongeïndexeerde boeken en microfiches, naar indexen, computerlijsten, programma's als Genlias en WieWasWie en archieven.nl. Waar 20 jaar geleden minder dan 10% van de huishoudens een computer had, is nu minder dan 10% van de inhoud van onze archieven gescand en op afstand in te zien. Waar zullen we dan over 20 jaar zijn? In ieder geval is er dan een veelvoud gescand en geïndexeerd beschikbaar op het internet of wat daarna komt.

Zeker is dat al uw inspanningen ten goede kunnen komen aan volgende generaties als het op het internet gevonden kan worden. Uw onderzoek in boekvorm laten verschijnen is misschien een hoger doel, maar praat eens met anderen die al een boek over hun familie hebben gemaakt en over de aantallen. Door uw inspanningen op internet te zetten wordt uw publiek honderd/duizendvoudig groter.

Een ander voordeel van publiceren is dat u terugkoppeling krijgt over uw werk. U zult benaderd worden door mensen die u nooit zou hebben leren kennen als u verder werkte zoals u nu doet.

Een onderzoek in Amerika toont aan dat daar de meerderheid van de genealogen hun stamboom op Ancestry hebben geplaatst. Daarnaast heeft een kleiner deel de informatie ook nog op FamilySearch geplaatst en een nog kleiner deel op Facebook. De eerste optie kost geld. In Amerika 99 dollar voor een halfjaar voor het simpelste abonnement en 199 dollar voor het meest uitgebreide. De andere twee zijn gratis.

In Nederland zijn er verschillende mogelijkheden om uw stamboom aan het publiek te tonen en zo de informatie beschikbaar en opzoekbaar te maken. Ten eerste natuurlijk de NGV database.

Daarnaast zijn er de mogelijkheden bij de site van Bob Coret: genealogieonline en de van oorsprong Franse site: Geneanet. De eerste is kosteloos en de tweede vereist een abon-

The screenshot shows the website https://www.genealogieonline.nl/nieuwe_publicatie/. The page title is "Uw genealogische gegevens publiceren". Below the title, it states: "In vier eenvoudige stappen kunt u uw genealogische gegevens op Genealogie Online publiceren." The steps are:

- **Stap 1** - u zelf bekend maken (registreren/inloggen)
- **Stap 2** - uw publicatie beschrijven
- **Stap 3** - genealogische gegevens uploaden (GEDCOM bestand uit uw stamboomprogramma)
- **Stap 4** - publicatie controleren

At the bottom of the steps, there is a green button that says "Start met de eerste stap".

nement van 45 euro per jaar. Ook bij MyHeritage is een abonnement een vereiste (als u meer dan 250 personen wilt invoeren). De kosten bedragen dan van 72 tot 167 euro per jaar.

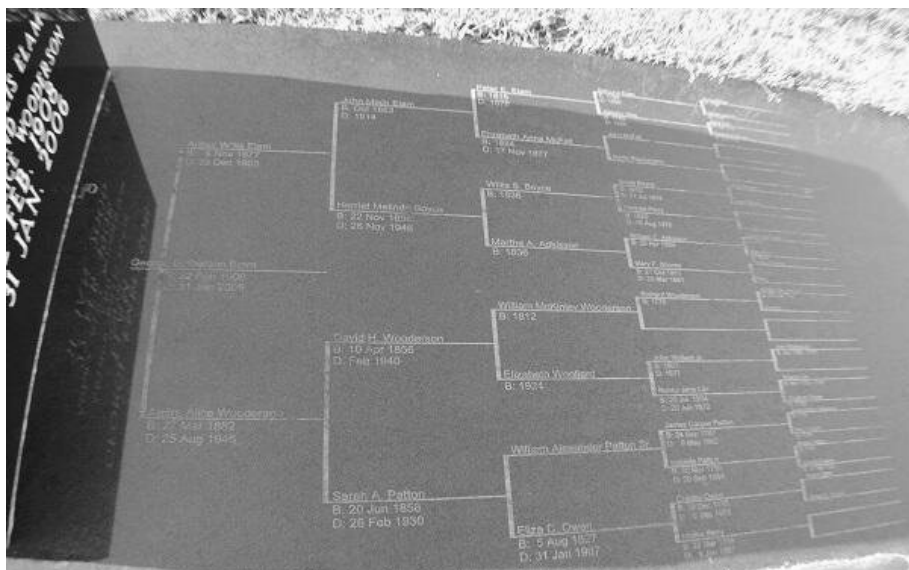
De voorlaatste mogelijkheid is om zelf een website te beheren. U kunt daarvoor een account aanschaffen en via uw provider dat laten beheren. Zodra u niet langer betaalt aan uw provider gaat de site uit de lucht. Een voorbeeld is <http://www.addens.net/>

Een zgn. gratis site is een andere mogelijkheid. Die bestaat van advertenties en als die opdrogen, of de beheerder stopt ermee, is het ook uit en over. Een voorbeeld hiervan is mijn site: www.everyoneweb.com/MiddelkoopProject.

De langst lopende optie is om de informatie in steen te laten zetten, die houdt zo lang de steen het uthoudt. Kijk maar op de foto hieronder.

Jan Middelkoop

Uw vereniging

Lezingenprogramma najaar 2016

De lezingen vinden plaats op de derde dinsdag van de maand in het Regionaal Archief Rivierenland te Tiel, adres J.S. de Jongplein 3. Hoek Papesteeg en Teisterbantlaan. Aanvang van de lezingen is zoals gebruikelijk om 20.00 uur. Zaal open om 19.30. Einde van de lezing ca. 22.00 uur en zaal sluit een half uurtje later en daarvoor is nog een drankje verkrijgbaar om een droge mond te voorkomen.

Dinsdag 20 september 2016

De vererving van familienamen in de vrouwelijke lijn

Spreker: Ir. R.A.J. Dix

Eén van de dode punten, waar een genealoog in zijn onderzoek tegenaan loopt, is dat in een bepaalde plaats of gebied de gezochte familienaam wel voorkomt, maar dat er om onverklaarbare redenen huwelijken of dopen niet worden gevonden. Of er komen meerdere familieleden voor die 'ineens' verdwenen blijken te zijn. De spreker laat aan de hand van voorbeelden zien, dat vaker dan men denkt, de familienaam in vrouwelijke lijn is doorgegeven. Men zoekt dan bijvoorbeeld vergeefs naar de doop van de echtgenoot onder de gezochte familienaam! Het meest extreme voorbeeld doet zich voor in zowel de familie van spreker als ook van zijn echtgenote, waar de familienaam ooit drie generaties in vrouwelijke lijn is doorgegeven. Het verschijnsel doet zich op vele plaatsen voor maar vooral in Oost-Gelderland en Twente. De spreker gaat in op de achtergronden waarom het gebeurde, in welk tijdvak en welke betekenis men er aan moet hechten.

E-mailadres spreker: raj.dix@hotmail.nl

Dinsdag 18 oktober 2016

De 25 Gouden Regels voor de genealoog

Spreker: John Boeren

Wie interesse heeft in zijn eigen familiegeschiedenis begint enthousiast met onderzoek, veelal op internet. Diverse websites en publicaties geven uitleg over hoe het onderzoek opgezet en gestart moet worden, over hoe primaire en secundaire bronnen opgespoord en gebruikt dienen te worden, over welke uitvoermogelijkheden bestaan. Maar eenmaal aan de slag ontdekt de genealoog al snel dat er heel veel uitzonderingen op de theorie zijn. Iedere onderzoeker komt vroeg of laat tot de ontdekking dat hij of zij beter een andere werkwijze had kunnen hanteren of dat informatie die eerst niet belangrijk leek ineens cruciaal is voor het verdere onderzoek.

In zijn verhaal gaat John Boeren geen uitleg geven over hoe het genealogisch onderzoek in de diverse bronnen uitgevoerd moet worden. Daarvoor zijn andere

lezingen en cursussen beschikbaar. Aan de hand van een aantal 'gouden regels' geeft hij uitleg bij tips en valkuilen. Hij doet dit aan de hand van eigen ervaringen en voorbeelden, maar wil daarbij ook de ervaringen van andere (aanwezige) genealogen betrekken. De workshop richt zich niet alleen op beginnende genealogen, ook gevorderde onderzoekers zijn van harte welkom om hun eigen ervaringen in te brengen.

E-mailadres spreker: genealogie@johnboeren.nl

Dinsdag 15 november 2016

De 'Spaanse griep' en andere nare gevolgen van de Grote Oorlog 1914-1918

Spreker: Jan-Willem Koten

In veel landen wordt de Eerste Wereldoorlog "de Grote Oorlog" genoemd vanwege de geweldige slachtingen bij massale veldslagen waarbij soms meer dan 100.000 mannen op een enkele dag sneuvelen. Een voor Nederland ingrijpend gevolg van de oorlog was de massale toestroom van Belgische vluchtelingen (men schat meer dan een miljoen) toen Duitse troepen het Belgisch grondgebied binnenvielen. Indirect waren er ook Nederlandse doden te betreuren, doordat veel koopvaardijpersoneel omkwam als gevolg van de duikbotenoorlog. De oorlog had diepgaande invloed op het gezinsleven omdat 300.000 mannen gedurende oorlogsjaren gemobiliseerd waren. Er heerste gebrek aan alles en de Nederlandse bevolking was om tal van redenen armoedig en leed aan honger. De algemene gezondheidssituatie werd in 1918 als zeer zorgelijk gekenschetst. Het hoofdthema is de bespreking van een aantal infectieziekten die door de povere hygiëne en de slechte voedingstoestand van de bevolking een hoge tol eisten. Dit gold in het bijzonder voor de gemobiliseerde Nederlandse krijgsmacht. Door de slechte legering van de troepen, de zeer povere hygiëne (soldaten kregen geen zeep meer en het leger stonk) en de slechte voeding waren zij extra kwetsbaar voor infectieziekten. Toen de 'Spaanse griep' medio 1918 ons land bereikte, begon het in de garnizoensplaatsen, om zich daarna uit te breiden in de burgerbevolking. Naar schatting stierven door de griep in Nederland rechtstreeks 30.000 inwoners. Daarnaast kregen nog eens 30.000 ernstige longschade, die vaak tot een voortijdige dood leidde. Kortom, de Grote Oorlog woedde dan wel niet officieel in Nederland, maar had niettemin een grote invloed op de bevolking. Bij het genealogisch onderzoek kan men veel sporen van deze slechte periode terugvinden. E-mailadres spreker: jw.koten@hccnet.nl

Communicatie naar onze leden in het afgelopen halfjaar

Afgelopen najaar hebben we voor u de volgende lezingen georganiseerd:

19 januari	Ra-ra-ra wie ben ik: Inleiding in de foto-recherchering
16 februari	De lotgevallen van mijn voormoederen en haar dochters
15 maart	ALV en Het naamrecht vroeger en nu
19 april	Militaire voorouders, Genealogische bronnen bij het NIMH.

In de maanden jan. t/m april zijn er vijf Genealogische Café's gehouden in het Regionaal Archief Rivierenland. Leden en niet-leden konden daar hun vragen kwijt en werden steeds geholpen door onze expertleden. Ook wordt daar door leden gewerkt aan kwartierstaten van bekende en minder bekende Betuwanaren. Een voorbeeld hiervan vind u in dit exemplaar van Aqua Vitae.

Op de facebookpagina van de afdeling Betuwe zijn 61 berichten geplaatst die betrekking hebben op genealogisch onderzoek in de Betuwe, Gelderland of overkoepelend zijn. U kunt ze allemaal teruglezen/zoeken zonder zelf een facebook pagina te hebben. Als u die wel heeft dan kunt u onze afdelingspagina op facebook 'liken' waarna u automatisch bericht krijgt als er iets nieuws op komt. Het adres is: <http://tinyurl.com/onwaqdo>. Van elk nieuw bericht wordt automatisch een twitter bericht gemaakt. Twittert u dan kunt u ons vinden als twitter.com/NGV_BET.

Een lezing die uw interesse heeft?

Indien u kennis heeft of krijgt van een lezing, die ook voor andere leden van de afdeling Betuwe interessant zou kunnen zijn. Aarzel dan niet en geef die informatie door aan de secretaris op e-mail adres NGVbetuwe@gmail.com.

Ledenverloop in het afgelopen halfjaar

Op 30 november 2015 bedroeg het aantal leden 182 en 16 bijkomende leden. De NGV stond op 8585 leden. De laatste informatie is van 30 juli 2016 en we zijn geslonken naar 172 leden en 14 bijkomende leden. Onze hele vereniging heeft nu 8062 leden. De teruggang is dus nog niet voorbij.

In de eerste helft van dit jaar verwelkomen we als nieuw lid: mw. S. de Bruin-van den Berg

Oproep nieuwe artikelen

In deze editie de verhalen van twee nieuwe schrijvers. Ze hebben op mijn verzoek gereageerd en geprobeerd een – voor u – interessant verhaal op papier te zetten. Aan alle anderen de uitdaging ook eens wat te proberen. Voor de volgende edities van Aqua Vitae willen we graag over nieuwe artikelen beschikken. Het hoeft geen verhaal van zes pagina's te zijn, één of twee is ook prima. Ook een leuke vondst of een Betuwse kwartierstaat is prima. Als u het instuurt voor half oktober 2016 kunnen we het misschien meenemen in de eerste editie van 2017. Wilt u een opstapje? Kijk dan eens op de achterkant: de wapens van alle gemeenten in ons afdelingsgebied:

- Welke wapens komen er voor bij uw Betuwse voorouders?
- En het stoken van Aqua Vitae: komen er Betuwse brouwers voor in uw kwartierstaat? Of zijn het allemaal tappers?
- Maar ook een leuke, onverwachte vondst kan een artikel van één of twee pagina's opleveren.

- Of...mijn oma zat vroeger op school met ...?
- Of...mijn opa was oprichter van ...?

Stuur uw vondsten naar ngvBetuwe@gmail.com of naar het adres van de secretaris.

Tien redenen om lid te zijn van de NGV - de Nederlandse Genealogische Vereniging

Kent u in uw omgeving stamboomonderzoekers die nog geen lid zijn van de NGV, vertel hun dan eens van de tien redenen om lid te worden. U vindt ze hieronder.

1. Wie op zoek gaat naar voorouders kan best wat hulp gebruiken, van de NGV bij voorkeur. De NGV is een landelijke vereniging met 8.000 vrijwilligers die elkaar helpen met hun stamboomonderzoeken.
2. De vereniging heeft regionale afdelingen. Er worden lezingen, excursies en workshops georganiseerd. Er is uitwisseling van informatie en er zijn helpdesks voor beginnende onderzoekers.
3. Men ontvangt tienmaal per jaar het tijdschrift Gens Nostra met landelijk genealogisch nieuws, bespreking van bronnen, genealogieën en kwartierstaten en overzichten van genealogische tijdschriften uit binnen en buitenland. Men kan zelf ook publiceren in Gens Nostra
4. Men ontvangt het periodiek van de afdeling waar men lid van is. Hierin vindt men het regionale genealogische nieuws, genealogieën en tips. Ook hierin kan men vaak zelf publiceren.
5. De NGV heeft een Verenigingscentrum in Weesp met een unieke collectie verzamelingen en naslagwerken, microfiches, privé collecties, familieadvertenties, bidprentjes en een heraldisch archief.
6. De NGV heeft een eigen contactdienst. Leden die naar dezelfde namen of bepaalde zoeken, kunnen met elkaar in contact komen. Zo helpen leden elkaar en voorkomt men dubbel onderzoek.
7. De NGV heeft twee gespecialiseerde afdelingen voor heraldiek en de familie-organisaties met een eigen afdelingstijdschrift. Het gebruik van de computer wordt ondersteund door de dienst Ondersteuning en Presentatie voor Computergenealogie.
8. De NGV website heeft actuele genealogische informatie en extra faciliteiten voor leden.
9. De website van de NGV is voor iedere bezoeker een interactief genealogisch hulpmiddel. NGV-leden krijgen een eigen wachtwoord en daarmee meer faciliteiten. Niet-leden kunnen tijdelijk, als gast, gebruik maken van een beperkt aantal informatieve webpagina's.
10. Tevens zorgt deze dienst voor de productie, de promotie en de ondersteuning van het eigen genealogisch computerprogramma van de NGV: GensDataPro.

Oproep nieuwe webmaster

Na langjarige ondersteuning van onze afdelingswebsite heeft Joop Kuijntjes besloten hiermee te moeten stoppen. Heeft u kennis van website bouwen en html, aarzel dan niet en meldt u aan bij de secretaris. We hebben u nodig om straks onze website om te zetten naar de nieuwe opzet. We hebben bij de NGV een IT groep van acht mensen en die zullen u waar nodig in-/bij-werken. Kijk maar op <http://www.ngv.nl/NGVinfo/homepageITgroep.php>

Nieuwe Redacteur Aqua Vitae

Als nieuw redactielid wil ik me graag even voorstellen, mijn naam is Maja Westhoff. Net voor de evacuatie van 1995, zijn mijn echtgenoot en ik in Maurik komen wonen. Ik beschouwde mezelf als import maar er liggen toch ook wortels in de Betuwe. Met veel genoeg heb ik dan ook vastgesteld dat ik kan aanhaken bij voorouders van voormalige bestuursleden van deze afdeling. Ik vond die relaties beschreven in een artikel in Aqua Vitae, 2005 nummer 2a, pagina 6. Mijn lijn loopt van Peter Jans van Oort via Gijsbert Westerouwen van Meeteren naar Anton de Joncheere, mijn grootvader.

Ik verzamel alles over de familienamen Westhoff, Westhof, Westhoven, Westhofen en dergelijke. Toen ik pas begon dacht ik dat iedereen met dezelfde achternaam wel familie zou zijn maar inmiddels ben ik met diverse taken zover terug dat alleen DNA-onderzoek me nog kan helpen om eventuele familie-relaties vast te stellen. Verder ben ik nog steeds bezig met mijn kwartierstaat, vooral de buitenlandse vertegenwoordigers daarin vormen een uitdaging.

Ook vind ik het leuk om uit te zoeken of en hoe ik verwant ben aan vrienden en kennissen. Een paar voorbeelden daarvan staan op mijn website: www.majawesthoff.nl. In 2013 heb ik me, na een oproep van het hoofdbestuur, aangemeld als redactielid van Gens Nostra. In dat team ben ik de eindredacteur. En nu ligt hier weer een nieuwe uitdaging.

Jan Middelkoop blijft de contactpersoon voor de redactie en u mag uw artikelen gewoon aan hem blijven sturen. Ik ga de opmaak van Aqua Vitae doen en de contacten met de drukker onderhouden en ga mijn best doen om iets moois te maken.

Bij de voorplaat

Gravure van Jacques Louis Péréé naar een schilderij van David Teniers de Jonge, (geboren ongeveer 1640, overleden 1650), genaamd De alchemist. Deze wetenschapper was op zoek naar de steen der Wijzen of naar het Levenselixer.

NGV afdeling Betuwe

BESTUUR VAN DE AFDELING

Voorzitter	P.J.M. van Bohemen (Peter), Jacob Catsstraat 3, 4041 XV Kesteren	0488-482-284
Secretaris	J.H. Middelkoop (Jan), Tolhuiswal 3, 4001 LL Tiel	0634-260-276
Penningmeester	F.W.J.F. Oorsprong (Ferd), Gelderse Singel18, 4033 KE Lienden	0654-304-148
Lid - Lezingen	J.E.M.H. van Bronswijk (Annelies), Molenpad 4, 4112 NZ Beusichem	
Lid - Public Relations	W. de Kruijff (Wim) Molenstraat 11, 4031 JS Ingen	0344- 601 861
Lid	J. Thien (Hans), Berkenlaan 73, 6721 CB Bennekom	0318-420-203
Afgevaardigden naar ALV	P.J.M. van Bohemen (Peter) J.H. Middelkoop (Jan)	
REDACTIE AQUA VITAE	M. Westhoff, Maurik (Maja) M. van Beek-Montens, (Magda) drs. G. van Ton (Gijsbert)	
WEBMASTER	vacature (ex J. Kuijntjes)	
BIBLIOTHEEK	P.C. van Maanen (Peter), Gasthuisstraat 12, 4181 AP Waardenburg	0418-651-950
INTERNET	http://betuwe.ngv.nl Facebook: http://tinyurl.com/mo6ewaq	
HELPDESK	Aldfaer: Paul Welling	tel: 0344-632-302
COMPUTERGEONEALOGIE	GensdataPro: Joop Kuijntjes	tel: 0183-699-017
	Reunion: Peter van Maanen	tel: 0418-651-950

Drukwerk	Meerpaal Grafimedia BV	Tiel
ISSN	1879-7253	

NEDERLANDSCHE GENEALOGISCHE VERENIGING

Website	www.ngv.nl
Post	Postbus 26, 1380 AA Weesp
Telefoon	0294-413301
Verenigingscentrum	Papelaan 6, Weesp
Openingsstijden	Elke donderdag en zaterdag van 10 tot 16 uur, behalve op feestdagen

Retouradres: Secretaris afdeling Betuwe, Tolhuiswal 3, 4001 LL Tiel

lidnummer
naam
straat
plaats
land

Aalst, Achter den Haag, Acquoy, Andelst, Asch, Asperen, Beesd, Bergakker, Beusichem, Buren, Buurmalsen, Culemborg, De Marsch, Deil, Dodewaard, Drumpt, Echteld, Eck en Wiel, Eldik, Enspijk, Erichem, Est, Geldermalsen, Gellicum, Goilberdingen, Haaften, Heesselt, Hellow, Hemmen, Herveld, Herwijnen, Heteren, Heukelum, Hien, IJzendoorn, Ingen, Kapel-Avezaath, Kerk-Avezaath, Kesteren, Lede en Oudewaard, Lienden, Lingewaal, Lutterveld, Maurik, Medel, Meerten, Meteren, Neder Betuwe, Neerijnen, Ochten, Ommeren, Ooij, Ophemert, Opheusden, Opijnen, Passewaaij, Pottum, Randwijk, Ravenswaaij, Rhenoy, Rijswijk, Rumpt, Spijk, Tiel, Tricht, Tuil, Varik, Vuren, Waardenburg, Wadenoijen, Wely, Zandwijk, Zennewijnen, Zetten, Zoelen, Zoelmond.